

Szőlőkredűlő (KÖH 72337): Alacsony és közepes intenzitásban 12–13. századra keltezhető oldaltöredékek kerültek elő.

Tatai út mente (KÖH 72333): Közepes intenzitásban őskori oldaltöredékeket gyűjtöttünk.

A leletek a tatai Kuny Domokos Megyei Múzeumba kerültek.

LÁSZLÓ JÁNOS

26. Bakonya, Csucsadűlő (KÖH 20071)

(Baranya megye) Ró

A régóta ismert lelőhelyről magángyűjtőtől származó információ alapján egy diplomatöredék előkerülési helyének ellenőrzése végett tartott terepi ellenőrzést 2010. áprilisban a PTE Régészet Tanszéke. Ennek során előkerült egy ókeresztény ládikaveret több darabja. A lelet jelentősége miatt a PTE Régészet Tanszéke kis területen, a lelet előkerülési mélységéhez igazodóan hitelesítő ásatást végzett június 21–25. között, ami további eredményt nem hozott, korlátozott volta miatt pedig a villára vonatkozó információt sem szolgáltatott.

Munkatársak: Lóki Róbert, Szabó Máté.

VISY ZSOLT

27. Bakonybél, bencés monostor (MRT 4. k. 2/1 lh., KÖH 7129)

(Veszprém megye) Á, Kk

A Szent Maurícius Monostorban (Szent Gellért tér 1.) az Új Magyarország és Vidékfejlesztési Program keretében folyik a monostor vendégházának felújítása. Ezzel kapcsolatban eddig elbontották a monostorépülettől Ny-ra lévő régi vadászházat és lealapozták az új épületet, továbbá kiásták a vízvezeték árkat a korábbi, meglévő nyomvonalon. Ez utóbbi munkát dokumentáltuk 2010. július 22-én. Az árokban több helyen is kőfal mutatkozott; a munkák során néhány szórvány emberi és állati csonttöredék, valamint 4 késő középkori, újkori kerámiatöredék került elő, ezért megelőző feltárással folytattuk a kutatást.

Augusztus 30. és szeptember 17. között mintegy 100 m²-t tártunk fel három kutatóárokkal (1. a leendő vendégház K-i szélén, É-D-i irányban, a készülő épület belső válaszfalai által három szakaszra osztva; 2. a leendő vendégház D-i szélén, Ny-K-i irányban, a készülő épület belső válaszfala által két szakaszra osztva; 3. a leendő vendégháztól Ny-ra, mintegy 1–1,20 m távolságra, É-D-i irányban).

A területet átlagosan mintegy 1,70 m vastag, rézsínt épülettörmelékkel kevert újkori (18–20. századi) feltöltési, planírozási réteg fedte. Ez a feltöltés viszonylag nagyobb számú újkori kerámiát, kályhacsempét és kisebb számú állatcsontot, üveg- valamint fémleleteket tartalmazott.

Az újkori feltöltés alatt egy középkori temető 33 sírját tártuk fel, tájolásuk Ny-K-i. Felnőtt és gyermekvázak egyaránt voltak közöttük. A sírok mélysége 1,68–2,55 m között váltakozott. A sírok nagyjából három réteget alkottak: többségük a legfelső rétegben feküdt, a két alsó rétegben már viszonylag ritkábban helyezkedtek el. A sírok körzetében számos további bolygatott vázrész került elő. Néhány sírnál megfigyelhettük a fakoporsó – fekete, faszénhez hasonló – maradványát. Leletanyagot csupán egyetlen sír tartalmazott, egy egyszerű, nyitott végű hajkarikát. Eredetileg bizonyára szintén sírmelléklet volt az 1.B árokban, a sírok közötti földből előkerült 2 db S-végű hajkarika és egy ezüstpénz (friesachi denár?) is. A fentiek alapján a temetőbe feltehetően a kolostor szolgálónépei temetkeztek az Árpád-kortól kezdve.

Az 1.B árokban a sírok közti földből néhány korai (13–14. sz.) kerámia (közte vonaldíszes és fogaskerek mintás töredék) is előkerült.

Feltártuk egy a 18. századi rendházzal nagyjából azonos tájolású, törtekőből épült és igen erősen elpusztult épület maradványait is. A falkoronák 1,80 m, a falalaposítások 2,20 m mélység körül jelentkeztek. Helyenként szinte csak egyetlen kőmaradt az épületből. Az épület körzetében aránylag csekélyebb számú késő középkori, mázatlan házikerámia, zöldmázás, késő gótikus kályhacsempetöredékei (indadíszes darabok és egy fiatornyos oromdísz-töredék), továbbá egy fél lópatkó és egy vasszerszám került elő. A leletanyag alapján az épület a török hódoltság kezdetén (16. sz.) pusztulhatott el.

Napvilágot láttak É-D-i irányú, újkori (18. sz.) kőtégla-falak is, a 3. árokban „AB” (Abbatia Bél) bélyeges téglákkal.

A bolygatatlan agyagos altalajt átlag 2,40–2,50 m táján értük el. A feltárás alapján a középkori monostor elhelyezkedése nagyjából a barokk kori templom és rendház helyére feltételezhető.

A leletanyag a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumba került.

Munkatárs: Regénye Judit régész, Szalay Szabolcs geodéziai felmérés.

RAINER PÁL

28. Bakonyvárkő határa

(Komárom-Esztergom megye) B, Ró, Á

2009 őszén és 2010 tavaszán a Kuny Domokos Megyei Múzeum a Bakony lábánál elhelyezkedő község egy részének terepbejárását végezte el hagyományos módszerekkel. Ennek során a községtől DNy-ra levő külterületi részeket vizsgáltuk, 12 lelőhelyet azonosítottunk be, ill. pontosítottunk. Ildamajor és az egykori tehenészeti telep közötti időszakos vízfolyás két partján 5 Árpád-kori lelőhelyet határoztunk meg: *Ildamajor 3.* (KÖH 75153), *Ildamajor 4.* (KÖH 72155), *Ildamajor 5.* (KÖH 72151), *Bitó-hegy alja 1. és 2.* (KÖH 72149, 72147). Ezek a felszíni leletek nemcsak a korai korszakra, a 10–11. szá-

zadra jellemzőek, hanem találtunk késői, 12–13. századi oldaltöredékeket és peremeket is.

A major és a település közötti két lelőhelyen: *Il-damajor 1. és 2.* (KÖH 75149, 75151) közelebbről nem meghatározható bronzkori településfoltokat találtunk, ezek valószínűleg egy időszakhoz tartoztak.

A településtől kissé délebbre további 4, össze nem tartozó lelőhelyet találtunk: *Sövénykúti-patak* (KÖH 59006), *Szarvas-földek 1. és 2.* (KÖH 75159, 75161), *Vasút mente* (KÖH 75155); mindegyik viszonylag kis kiterjedésű, alacsony és közepes felszíni leletintenzitású, bronzkori volt. A község DK-i határán, nem messze a vasúttól, egy újonnan kialakított víztározó mellett római kori épület nyomait azonosítottuk be (*Köles-dűlő*, KÖH 75157), a lelőhely további részei már Fejér megye területére estek.

A leletek a Kuny Domokos Megyei Múzeumba kerültek.

LÁSZLÓ JÁNOS

29. Bakonyszombathely határa

(Komárom-Esztergom megye) Ő, Á, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Bakonyszombathely D-i határában három új lelőhely került elő (*Tilos alja dűlő*, KÖH 74167; *Irtás*, 74171), közte a középkori Börzse falu nyomai (*Hidegkút*, KÖH 74177).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

30. Bakonytamási határa

(Veszprém megye) U, B, Ró, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a NABUCCO gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságú nyomvonalon, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Bakonytamási határában, a Hathalom környékén futó nyomvonalon négy korábban ismeretlen lelőhelyet azonosítottunk: *Szarka-Berki-dűlő*, *Hathalom III/a*, *Hathalom IV/a*, *Bornát II.* (KÖH 74249, 74251, 74253, 74257). Területükön újkőkori, bronzkori, római kori és Árpád-kori felszíni telepnyomokat találtunk. További két nyilvántartott lelőhely helyszínét kerestük fel.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

31. Baktakék, Klincsik

(KÖH 75375)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ge?, Á, Kú

2010. június 24-én örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó bejárást végeztünk a Cserehát területén, Alsógagy és Baktakék között, a műút mentén. Az utolsó szakaszon, a Klincsik nevű határrészben, a közút Ny-i oldalán fekvő mezőgazdasági művelésű területen, két egymástól elkülönülő helyen, közepes sűrűségben elhelyezkedő régészeti leleteket találtunk. A leletek valószínűleg a Vasonca-patak menti, nagyobb kiterjedésű császárkori (germán?) településről származnak, mely az út K-i oldalán, magasabb térszínen, É-D irányban hosszan elnyúlva helyezkedhet el a volt tsz-telep közelében. Néhány Árpád-kori kerámiatöredék és egy kora újkori cserép is előkerült a bejárás alkalmával, melyek szintén településről származhatnak. A lelőhely a domborzati viszonyok és a leletek elhelyezkedése alapján körülbelül 500 m hosszúságú lehet.

Munkatárs: Hajdú István.

CSENGERI PIROSKA

32. Balatonendréd, Magyar Tenger TSZ.

(KÖH 19433)

(Somogy megye) B

2010. augusztus 10. és szeptember 29. között elvégeztük a 65137. sz. főútnak az M7–Lulla összekötő út tervezett nyomvonala által érintett lelőhely nyomvonalba eső részének, 7937 m²-nek a kutatását.

A lelőhely Balatonendréd ÉK-i oldalán található, az Öreg-hegy nevű, ÉNy–DK irányú dombhát, DNy-i, Balatonendréd felé eső oldalának közepén. Északnyugati oldalán fut keresztül a Balatonendréd Tóköz-pusztával összekötő, feltételezhetően középkori eredetű dűlőút, mely útfelülete a hosszú használat következtében megközelítően 1 m-t lesüllyedt az eredeti talajszinthez képest, elpusztítva ezzel a lelőhely ÉNy-i oldalát.

A lelőhely középső harmadában megfigyelt nagyméretű amorf gödrökből nagy mennyiségben került elő késő bronzkori házikerámia és állatcsont, valamint két objektumból zsugorított rítusú temetkezés is. A lelőhely ÉNy-i oldalán megfigyelt nagyméretű cölöplyukosorok összefüggő, egységes rendszert nem alkottak.

Az előkerült jelenségek elsősorban a lelőhely középső harmadában sűrűsödtek, azonban feltételezhető, hogy ezek egy nagyobb méretű település részét alkották, mely a domborzati viszonyokat figyelembe véve erősen eltérő intenzitással az egész dombhátra kiterjed. Ezért ugyanezen település részét alkothatta a terepbejárás során azonosított, az Öreg-hegy platójának ÉNy-i peremén fekvő, a készülő út által szintén érintett Balatonendréd, Öreg-hegy nevű lelőhely is.

Munkatársak: Mezei Tamás és Pelikán Márk technikusok.

PETKES ZSOLT